

Drošības uzturēšana darba vietās – galvenās problēmas un riski

Ivars Vanadziņš, Darba drošības un vides veselības institūts,
Rīgas Stradiņa universitāte
ivars.vanadzins@rsu.lv
Rīga, 2010.gada 14.oktobris

Cik liela problēma ir drošu darbu vietu uzturēšana?

- 10-15% no visiem letālajiem negadījumiem
 - **ES valstīs ~ 1000 letālu nelaimes gadījumu** ir saistīti ar nepietiekoši drošu darba vietu uzturēšanu
- 15-20% no visiem negadījumiem
 - **ES valstīs ~ 1,1-1,4 miljoni gadījumu gadā** saistīti ar nepietiekoši drošu darba vietu uzturēšanu vai apkopes darbu veikšanu
- Potenciāli milzīgi ekonomiski zaudējumi:
 - Dīkstāves un produktivitātes traucējumi
 - Iekārtu bojājumi, ugunsgrēki, sprādzieni u.c.

Ko īsti nozīmē drošības uzturēšana darba vietās?

- ❑ **Regulāru tīrības un kārtības nodrošināšanu**
 - Regulāra izejmateriālu un atlikumu novākšana
 - Elementāru lietu nodrošināšana (gludi un piemēroti grīdas segumi utmldz.)
 - Šķēršļu apzīmēšana
 - Vadu, kabeļu, ratiņu, balonu utmldz. novietošana tiem paredzētajā vietās u.c.
- ❑ It kā visiem zināmas lietas, tomēr reāli ļoti daudz problēmu..

Ko īsti nozīmē drošības uzturēšana darba vietās?

- **Darba aprīkojuma (iekārtu) uzturēšanu darba kārtībā un regulāras pārbaudes**
 - **Remonti avāriju gadījumos** (korigējošā uzturēšana) – situācijās, kad aprīkojums jau ir sabojājies vai ir tuvu bīstamai situācijai (piem., iedarbojušies indikatori par pārkaršanu, bojājumiem utmldz.)
 - **Regulāras un plānotas apkopes** (profilaktiskā uzturēšana) – tiek veiktas regulāri, nodrošinot aprīkojuma zināmu daļu nomaiņu, darba šķidrumu nomaiņu (eļļas, dzesēšanas šķ u.c.), piemēram, pēc noteikta nostrādāto stundu skaita (šie remonti var būt ļoti dažādi – no eļļas un filtra nomaiņas, līdz kapitālajam remontam

Ko visvairāk ietekmē šo prasību neievērošana?

- Jāatceras, ka gandrīz jebkurš nodarbinātais ir saistīts ar darba aprīkojuma lietošanu
- Nodarbinātie, kuri atrodas darba vietās un veic savu darbu, var:
 - Ciest sabojājoties kādai iekārtai (sprādzieni, ķīmisko vielu noplūdes, drošības sistēmu kļūdas utmldz.)
 - Ciest nelaimes gadījumos nepietiekami sakārtotās un netīrītās (piegružotās, piemētātās) darba vietās

Ko visvairāk ietekmē šo prasību neievērošana?

- Veicot iekārtu pārbaudes, remontus un apkopes, var ciest tajā iesaistītie nodarbinātie
 - darba vide ir nepārtraukti mainīga un katrā darbu veikšanas posmā ir savi riski
 - Bieži risku būtiski ietekmē (palielina vai samazina) nodarbinātā attieksme pret darba aizsardzību
 - Bieži ir sastopamas dažādu riska faktoru kombinācijas, tādējādi arī aizsardzībai jābūt kombinētai (IAL u.c.)

Svarīgākie riski veicot apkopes

- Pastāvīgi sastopamie riska faktori (būs praktiski vienmēr)
 - Darbs neērtās pozās
 - Darbs ar rokas instrumentiem u.c.
- Specifiskie riska faktori konkrētās nozarēs vai iekārtu grupās
 - Lāzerstarojums veicot iekārtu ar lāzeriem remontus (lāzergriešana, kokapstrāde u.c.)
 - Ķīmisko vielu ekspozīcija, veicot degvielas pārkraušanas iekārtu remontus
 - Troksnis, veicot darbu pie remonta trokšņainās ražotnēs

Svarīgākie riski veicot apkopes

- Tātad, šie nodarbinātie pakļauti:
 - Traumatisma riskam (saskaroties ar kustīgām daļām, asām šķautnēm, karstām virsmām, klūpot aiz vadiem vai materiāliem)
 - Darbam augstumā (darbi uz pārvietojamām kāpnēm utmldz.)
 - Darbam slēgtās telpās (rezervuāros, iekārtu iekšienē u.c.)

Svarīgākie riski veicot apkopes

- Piespiedu pozām un neērtām kustībām (neparocīgi turēt instrumentus, nevar kaut ko aizsniegt utmlz.)
- Elektriskām strāvas trieciena riskam
- Ķīmisko vielu, putekļu, šķīdinātāju, dzesēšanas šķidrumu, hidrauliskās eļļas utt.) ekspozīcijai
- Smagumu pārvietošanai
- Darbam vienatnē, naktīs, brīvdienās

Dažas no svarīgākajām problēmām Latvijā

- ❑ Ne vienmēr ir izpratne par to, kas vispār ir darba aprīkojums
- ❑ Ne vienmēr ir izpratne, par to, vai attiecīgajam aprīkojumam vispār ir nepieciešamas apkopes un kādas tās ir (nav dokumentācijas, tā nav izskatīta u.c.)
- ❑ Projektējot darba vietas, aprīkojuma pārbaužu veikšana bieži netiek paredzēta un ņemta vērā
- ❑ Apkopes veicošajam personālam ne vienmēr ir zināšanas un kompetence par pārbaužu un remontu veikšanu
- ❑ Tīrības un kārtības uzturēšana darba vietās netiek uzskatīta par "normu", bet drīzāk par "priekšnieka piekasišanos"

Vispārīga informācija

☐ Latvijas Darba devēju konfederācijas pasūtījums

☐ Veic:

■ SIA "Inspecta Prevention"

■ SIA "TNS Latvia"

Inspecta

☐ ar Eiropas Savienības Eiropas Sociālā fonda un Latvijas valsts finansiālu atbalstu projekta „Darba attiecību un darba drošības normatīvo aktu praktiska piemērošana nozarēs un uzņēmumos” (Nr. 1DP/1.3.1.3.2./08/IPIA/NVA/002) ietvaros

☐ 2009.gada novembris – 2010.gada oktobris

Darba drošības un vides
veselības institūts

Kas tad ir darba aprīkojums?

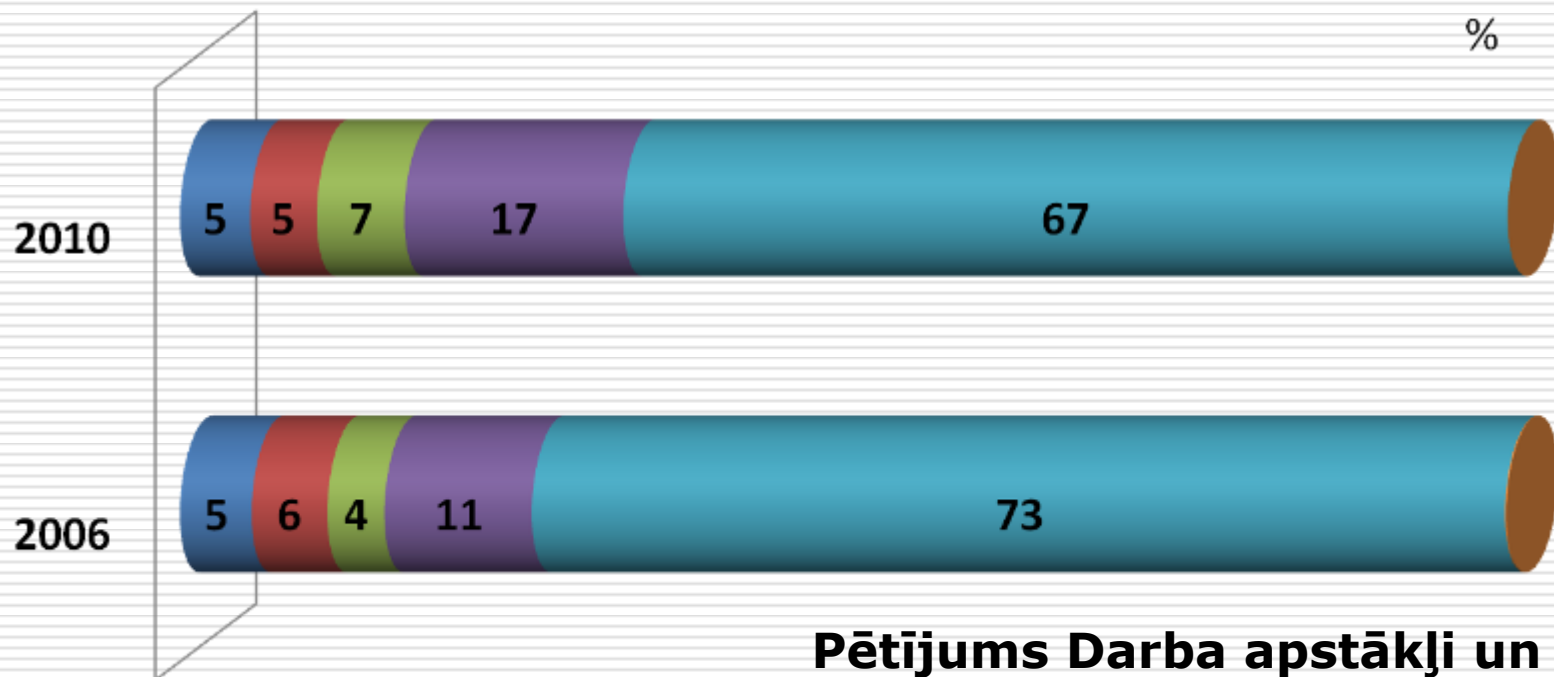
- Direktīva 89/655/EEC par drošības un veselības aizsardzības prasībām, lietojot darba aprīkojumu darba vietās

... Darba aprīkojums – jebkuri mehānismi, aparāti, darba rīki vai iekārtas, ko lieto darbam

Sakiet, lūdzu, cik daudzi no Jūsu uzņēmumā (iestādē) nodarbinātajiem ir pakļauti darbam ar aprīkojumu?

- Visi darbinieki
- Vairāk par pusi darbinieku (>50%)
- Aptuveni puse darbinieku (~50%)
- Mazāk par pusi darbinieku (<50%)
- Neviens
- Grūti pateikt

Pētījums Darba apstākļi un riski Latvijā 2009-2010, Latvijas Darba devēju konfederācija

Darba devēju aptaujas dati

Kurās nozarēs ir visvairāk uzņēmumu, kurās neviens nodarbinātais nestrādā ar darba aprīkojumu?

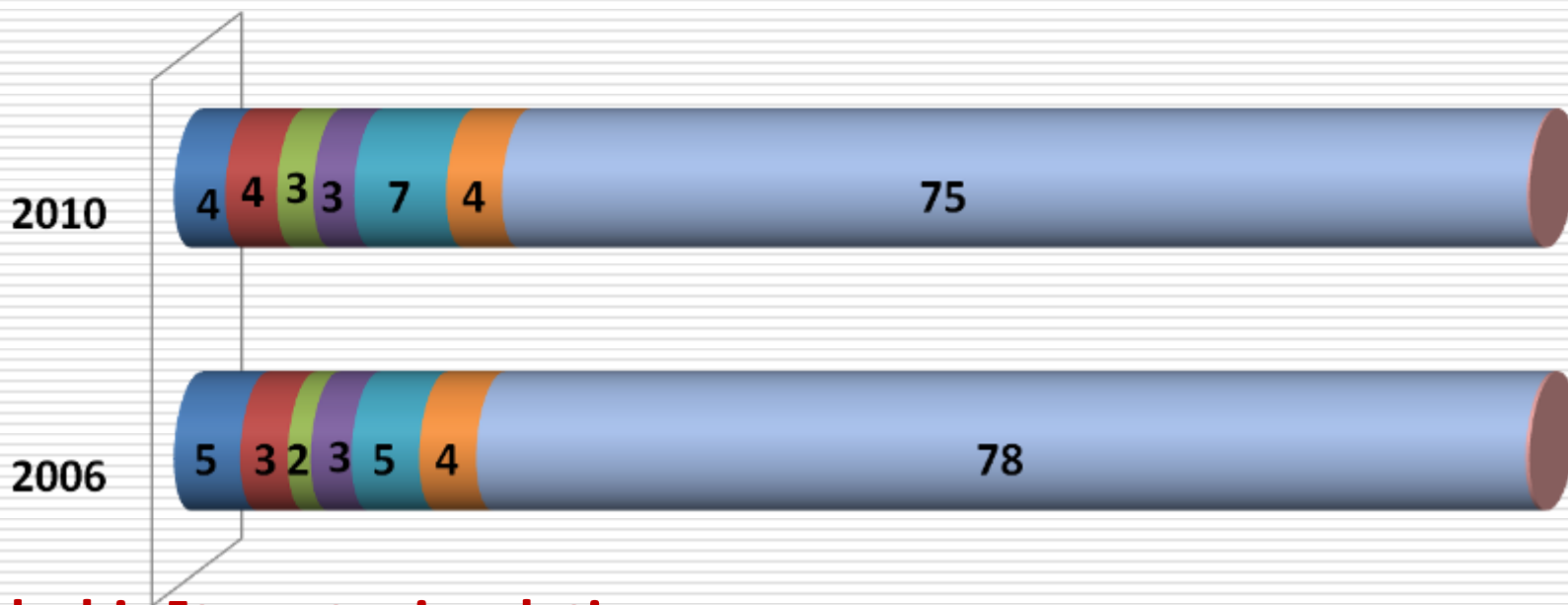
- Pārtikas produktu un dzērienu ražošana – **83%;**
- Zvejniecība – **81%;**
- Papīra, papīra izstrādājumu ražošana, poligrāfija – **69,8%.**

Darba devēju aptaujas dati

Cik lielā mērā Jūs veicat darbu ar aprīkojumu?

- Visu laiku
 - Gandrīz visu laiku
 - Apmēram 3/4 no visa laika
 - Apmēram pusi no visa laika
 - Apmēram 1/4 no visa laika
 - Gandrīz nekad
 - Nekad
 - Grūti pateikt
- %

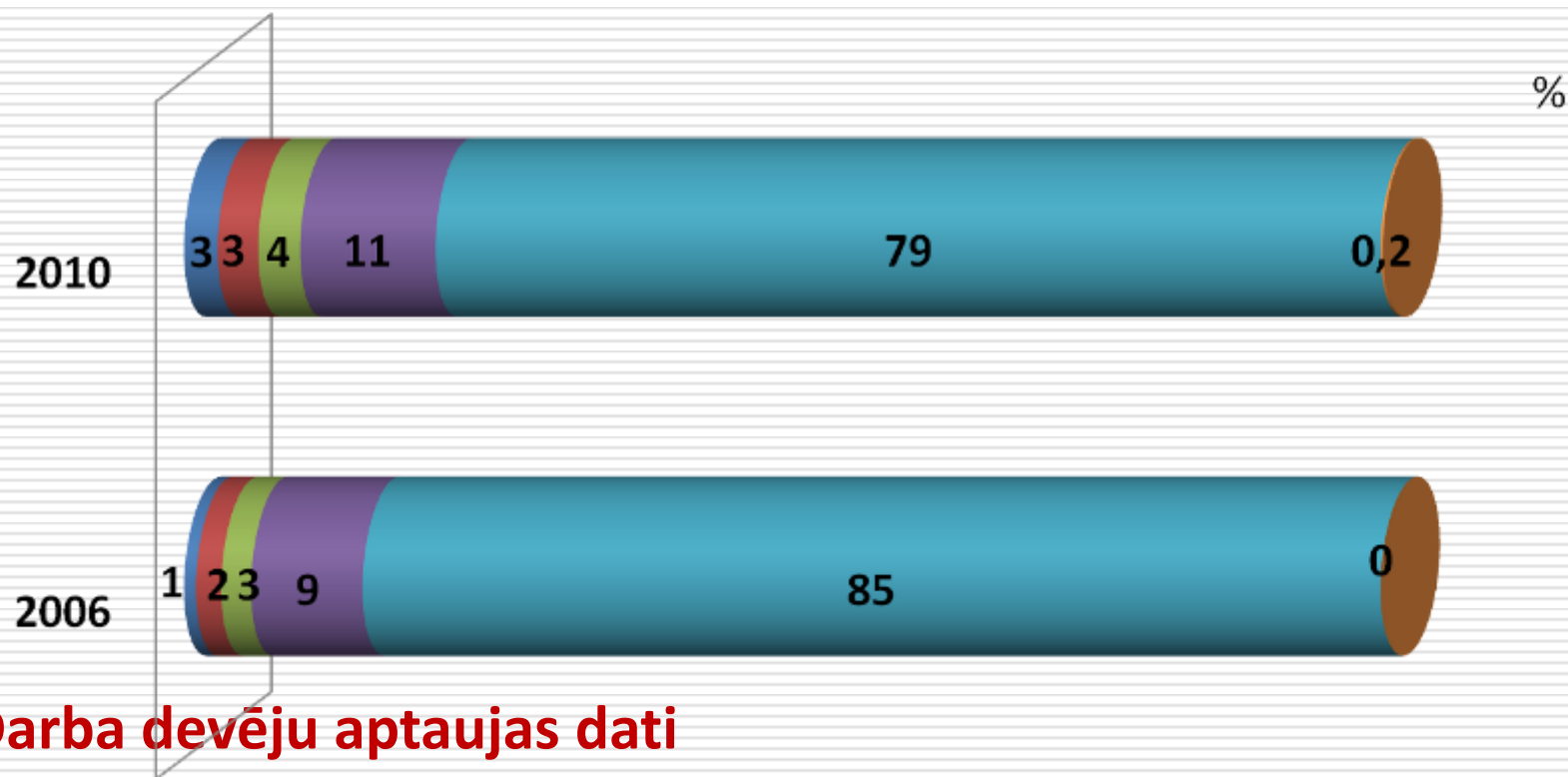

Nodarbināto aptaujas dati

Sakiet, lūdzu, cik daudzi no Jūsu uzņēmumā (iestādē) nodarbinātajiem ir pakļauti darbam ar bīstamajām iekārtām?

- Visi darbinieki
- Vairāk par pusi darbinieku (>50%)
- Aptuveni puse darbinieku (~50%)
- Mazāk par pusi darbinieku (<50%)
- Neviens
- Grūti pateikt

Darba devēju aptaujas dati

Kā tad rīkoties?

- ❑ **Jāatceras – katra darba vietu un iekārta ir jāuztur kārtībā!**
- ❑ Risku novērtējumos jāņem vērā arī darba vietu kārtības trūkumu radītie riski un darba aprīkojuma radītie riski
- ❑ No darba aizsardzības pasākumu viedokļa, svarīgākais:
- ❑ **Plānošana**
 - Saprast kas un kā jādara, cik bieži un kurš to var darīt?

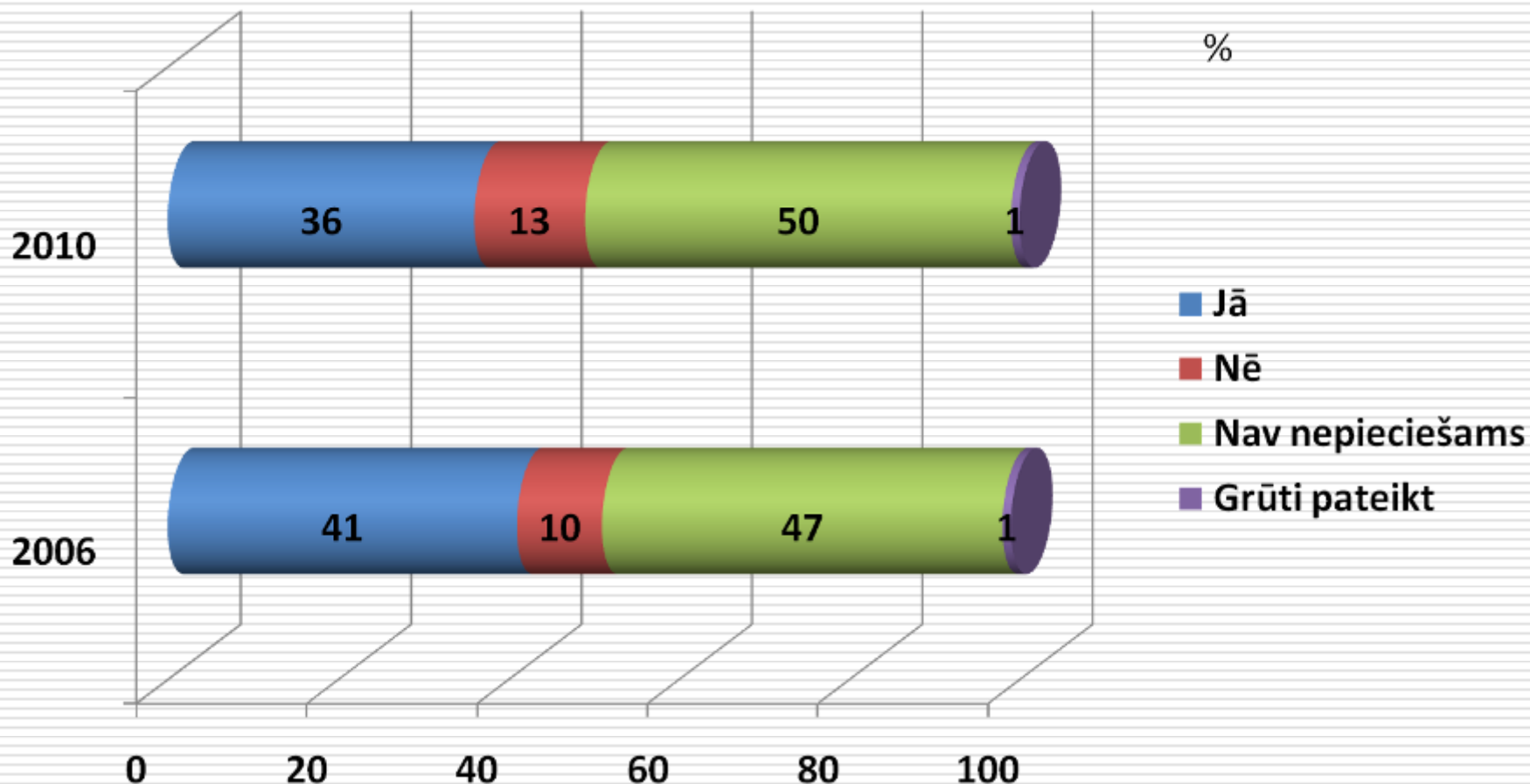

Kā tad rīkoties?

- **Drošības nodrošināšana, veicot apkopes:**
 - Nodarbināto pietiekama apmācība un aprīkošana (drošības ierīces, individuālās aizsardzības līdzekļi)
 - Iekārtu un mehānismu atslēgšana no elektropadeves, ķīmisko piesārņojumu iztīrīšana, stabila novietošana u.c.
 - Pats galvenais – metodiska un precīza darba izpilde, nemēģinot ietaupīt laiku un rezerves daļas
- Nodarbināto apmācība par pareizu un drošu darba aprīkojuma lietošanu

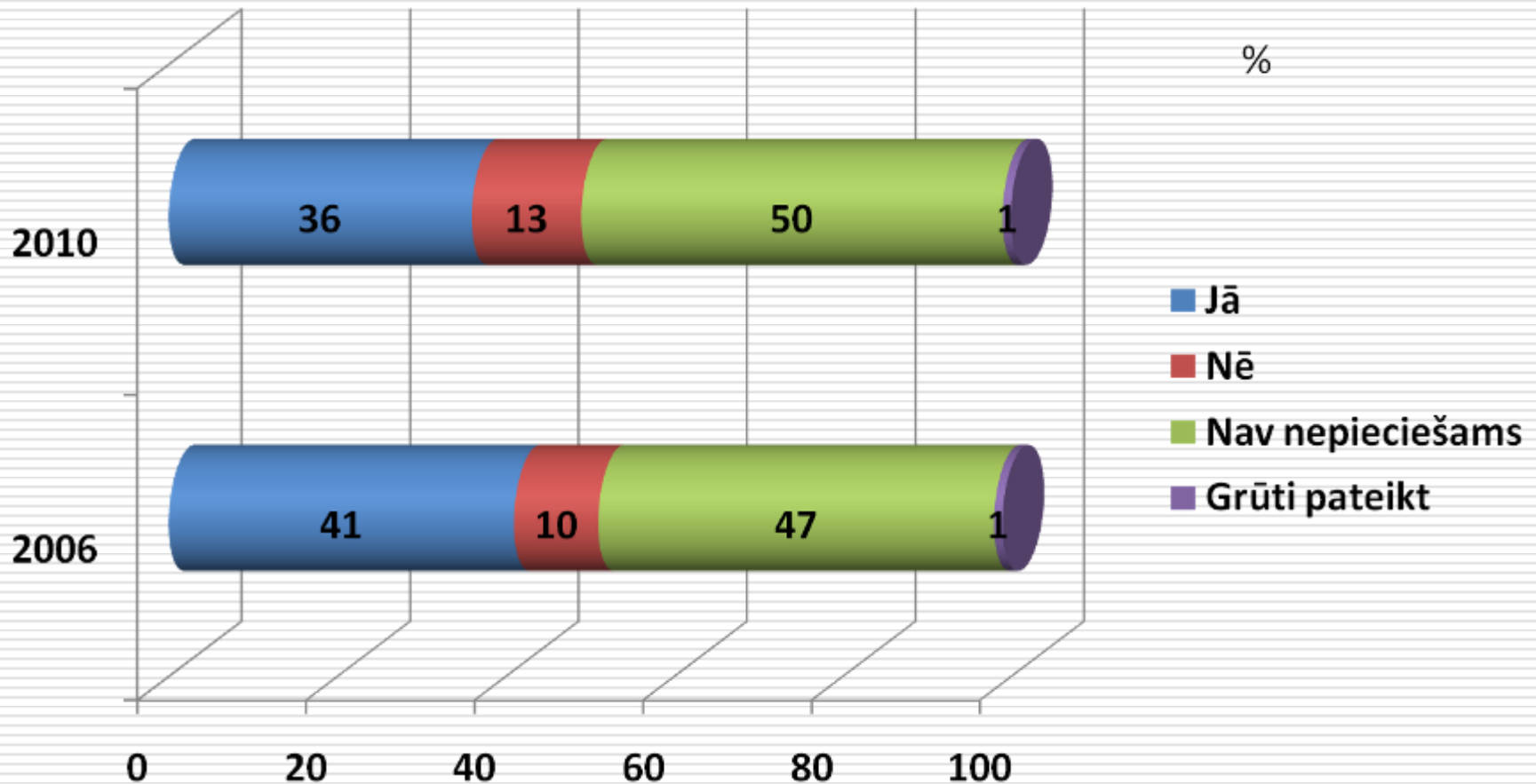
Vai pēdējā gada laikā Jūs savā darba vietā tikāt informēts par drošām darba metodēm?

Nodarbināto aptaujas dati

Vai pēdējā gada laikā Jūs savā darba vietā tikāt informēts par situācijām, kad nedrīkst uzsākt darbu un darbs jāpārtrauc?

Nodarbināto aptaujas dati

Vekover ražotne Valmierā, 23.04.2010. – aizdegušies uz iekārtas nosēdušies putekļi???

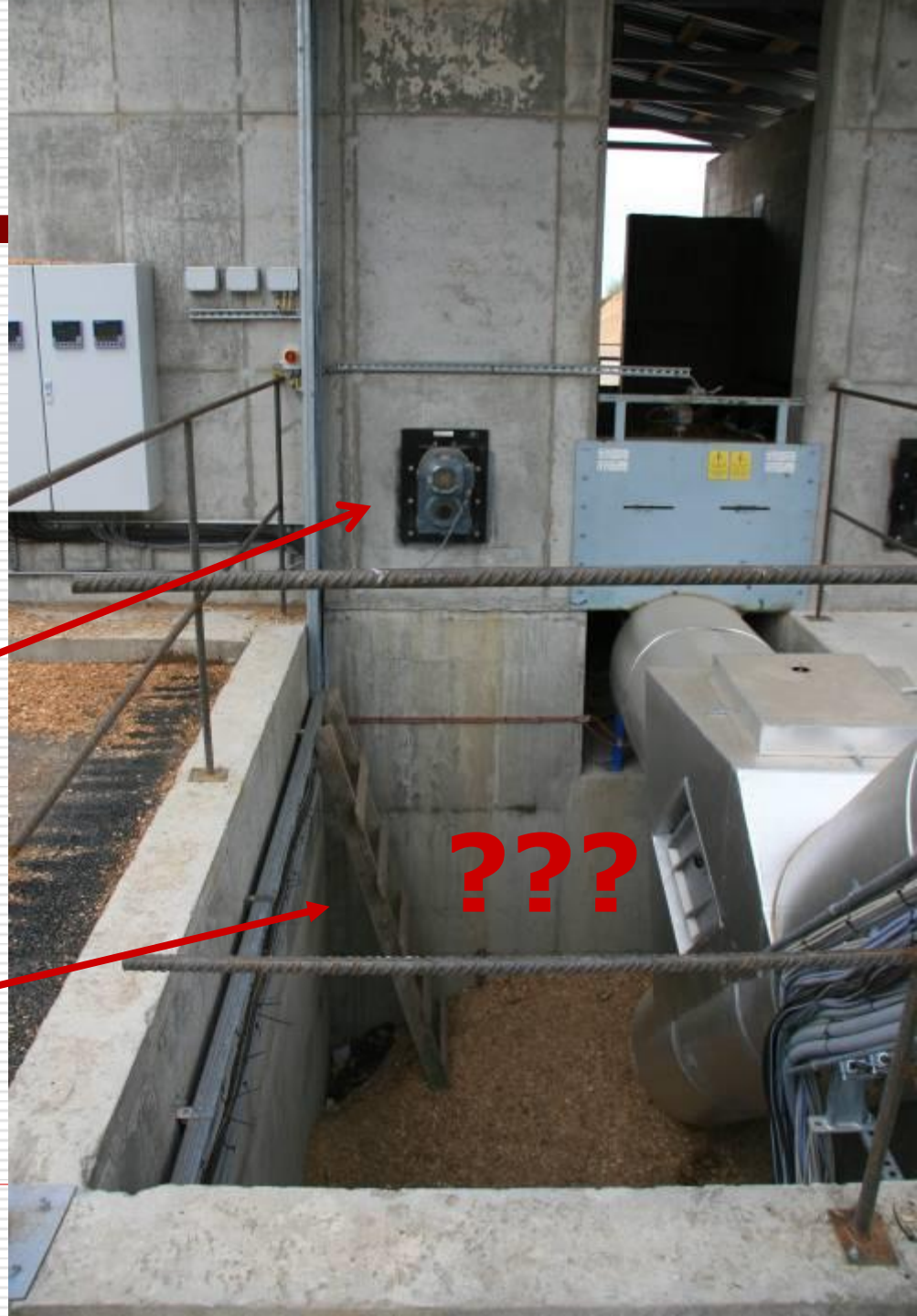

Stelpes minerālūdens, 27.09.2010. – aizdegusies netīrīta ventilācijas sistēma???

Daži piemēri

**Kā lai operators tiek
klāt motoram, lai
veiktu tā remontu
vai apkopi?**

Tieši tāds pats stāsts....

**Jāpieņem darbā
Karlsons vai
jānomā
pacēlājs???**

Stāvot uz līnijas ir jāveic
sastrēgumu atbrīvošana un
iekārtas tīrīšana/remonti

**Uzstādīts
manipulators
baļķu sastrēgumu
atbrīvošanai un
tīrīšanai**

**Nostiprinājuma vieta
drošības trosēm**

**Problēma: Lampas grūti
mainīt un nepietiek gaismas**

**Risinājums: papildus
lokālais apgaismojums, kuru
var operatīvi nomainīt**

- Cita veida problēma – ērts apkopei, bīstams apkārtējiem darbiniekiem (traumatisma riska ejot garām)

Jaunie riska faktori aprīkojuma uzturēšanā?

- Arī šajā jomā notiek nepārtrauktas izmaiņas:
 - Iekārtas nemitīgi mainās un attīstītās, tajās tiek lietotas citas tehnoloģijas un citas ķīmiskās vielās
 - Parādās principā jauni riski, piemēram:
 - jauna problēma attīstītajā pasaulē – elektro un hibrīdauto apkopes – risks spēcīgiem strāvas triecieniem (24V, pat līdz 600A).

Noslēgumā

- Vērtējot darba vides riskus jāzina un jāņem vērā ar drošu darba vietu uzturēšanu saistītie riski, piemēram tādi “sīkumi” kā:
 - Kā tiks mainītas lampas darba vietās, kuras atrodas 5m virs zemes?
 - Cik bieži un kā jāmaina iekārtas piedziņas ķēdes?
- Darba drošības uzturēšanā iesaistīti ļoti daudzi nodarbinātie
- Darba aprīkojuma lietošana nenozīmē tikai tā lietošanu, bet arī tīrīšanu un uzturēšanu – darba vides riski vērtējami, ņemot vērā visus šos darbus!

